

Registratienummer:	RVO17.0075	Portefeuillehouder:	B.O.B. Haitsma
Van afdeling:	Concernstaf	Ter inzage gelegde stukken / bijlagen:	<ul style="list-style-type: none"> • Programmabegroting 2018 (ID17.03719) • • •
Behandelend ambtenaar:	J.A. van der Weiden		
Telefoonnummer:	(0223) 67 8139		
E-mail adres:	j.van.der.weiden@denhelder.nl		
Onderwerp:	Programmabegroting 2018, investeringsplan 2018 en meerjarenraming 2019-2021		

Gevraagd besluit:

1. De programmabegroting 2018 vast te stellen en kennis te nemen van de meerjarenraming 2019-2021.
2. In aansluiting op de programmabegroting 2018-2021, de bijlage 'Nieuw beleid en meerjarig sluitende begroting 2018-2021' vast te stellen.
3. Het programma 'Gebiedsgerichte aanpak' in te stellen.
  - 3.1. en daarin op te nemen de volgende activiteiten uit bestaande programma's met de bijbehorende budgetten:

Activiteiten programma gebiedsgerichte aanpak	2018	2019	2020	2021
sociaal cultureel werk	150	150	150	135
wijkaanpak (convenant)	500	500	500	500
BOA	160	160	160	160
bevordering wijkgericht werken	22	22	22	20
Innovatie Sociaal Domein	300	300	300	270
Subsidie bewonersorganisaties	47	47	47	42
duurzaam en klimaatbestendig nieuw perspectief	-	48	95	141
	1.179	1.227	1.274	1.268

- 3.2. Daarbij de kosten voor Innovatie Sociaal domein te bekostigen uit de Reserve Sociaal Domein.
4. Een krediet van € 6.402.000 beschikbaar te stellen voor de noodzakelijke (vervangings-)investeringen in 2018.
5. Bij behorende begrotingswijziging vast te stellen.

Publiekssamenvatting

De programmabegroting 2018 en meerjarenraming 2019-2021 geeft inzicht in wat in deze periode bereikt wordt, wat daarvoor wordt gedaan en wat dit mag kosten.

In de begroting 2018 zijn de autonome ontwikkelingen en de technische uitgangspunten (inclusief indexatie subsidies) verwerkt. Dit jaar is geen Kadernota opgesteld, maar daarvoor in de plaats is een Kaderbrief aangeboden aan de raad. Deze is door de raad voor kennisgeving aangenomen. In de Kaderbrief is aangegeven, dat gemeente Den Helder de komende jaren voor een behoorlijke investeringsopgave staat. Dit komt tot uiting in de ambities in het centrum, in een duurzame openbare ruimte, in sociale vernieuwing en in armoedebeleid. Nieuw in deze begroting is het programma gebiedsgerichte aanpak. Deze nieuwe manier van werken bestaat uit het integraal oppakken van de uitdagingen waar de stad voor staat en het geïntegreerd en efficiënt inzetten van de beschikbare middelen.

Inleiding

Ieder jaar stelt de gemeenteraad de begroting voor het komende jaar vast.

De Kaderbrief introduceert een gebiedsgerichte aanpak en is de basis voor de uitwerking van concrete activiteiten om dit te realiseren. In de kaderbrief komen zes doelstellingen naar voren. De doelstellingen zijn uitgewerkt in de algemene ontwikkelingen, die ingaan op de integrale aanpak, de veranderde rol van de gemeente en zet de inwoners centraal.

De gebiedsgerichte aanpak kijkt vanuit diverse invalshoeken naar een wijk. Op basis van de analyse en input van bewoners wordt een plan gemaakt voor de wijk. Door in te spelen op de behoeften en wensen van de inwoners en intensief met ze samen te werken, leidt dat tot tevreden burgers.

Een uitdaging is om inwoners met lagere inkomens een betaalbaar huis aan te bieden. Daarnaast om zoveel mogelijk de openbare ruimte af te stemmen op de behoefte van de inwoners. Het ontstaan van ontmoetingsplekken versterkt de sociale samenhang en kan bijdragen aan het verminderen van de eenzaamheid.

Het nieuwe programma gebiedsgerichte aanpak geeft een aanzienlijke impuls aan de volgende onderwerpen:

- Sociale innovatie om kwetsbare doelgroepen te helpen en kosten te beheersen;
- Intensivering van het Armoedebeleid;
- Investeren in het stadshart;
- Een kwaliteitsimpuls in de openbare ruimte (Nieuw Perspectief);
- Een verdere ontwikkeling van het gebiedsgericht werken;
- Een meerjarig sluitende begroting.

Beoogd maatschappelijk resultaat

In de begroting staan de diverse beoogde maatschappelijke resultaten benoemd bij de afzonderlijke programma's.

Kader

Verordening ex. Artikel 212 Gemeentewet.

Besluit begroting en verantwoording (Bbv)

Gemeentewet, hoofdstuk XIII

Argumenten

Naar aanleiding van de toegelichte Kaderbrief 2018 zijn de financiële kaders uitgewerkt. Op 4 en 7 september zijn de financiële consequenties gepresenteerd aan de raad, inclusief de oplossingsrichtingen en keuzemogelijkheden. Deze bijeenkomsten zijn de basis voor een begroting waarin een extra programma voor gebiedsgerichte aanpak is opgenomen.

De begroting bevat diverse autonome ontwikkelingen en nieuwe ruimtevragers. Om deze te bekostigen zijn keuzes gemaakt waarbij een deel van de reserves wordt ingezet.

Maatschappelijke aspecten

Draagvlak

Vaststelling en wijziging van de gemeentelijke begroting en rekening zijn uitgesloten voor het houden van een referendum op grond van artikel 2, lid e van Referendumverordening gemeente Den Helder 2012.

Duurzaamheid

De begroting 2018 is dit jaar voor het eerst samengesteld in het softwarepakket LPC. Dit softwarepakket werkt in de "cloud" en is digitaal beschikbaar. Hierdoor is het vervaardigen van gedrukte boekwerken overbodig.

Financiële consequenties

De Kaderbrief 2018 is vooral gericht op inhoud. Hoe staat Den Helder ervoor, welke trends zijn van belang en hoe gaan we daar de komende jaren vorm aan geven. De financiële kaders en uitgangspunten zijn na de bespreking van de Kaderbrief uitgewerkt.

Het volgende overzicht geeft een beeld van de ontwikkeling van het begrotingsaldo, waarin het nieuw beleid en de dekkingsvoorstellen daaronder gespecificeerd staan naar programma:

	2018	2019	2020	2021
start saldo	302	-528	-1.293	-1.325
autonome ontwikkelingen	-3.253	-2.111	-1.275	-883
herzien saldo	-2.951	-2.639	-2.568	-2.208
1 Bestuur en ondersteuning	1.222	1.177	1.192	1.295
2 Openbare ruimte	-31	-1	29	52
4 Onderwijs	-	-	-	-
5 Sport Cultuur en recreatie	-	-	-	-33
6 Sociaal domein	1.341	1.928	1.959	1.914
7 Volksgezondheid en milieu	-25	5	-15	-35
8 Ruimtelijke en stedelijke vernieuwing	500	456	457	457
9 Gebiedsgerichte aanpak	-379	-504	-629	-732
ontwikkelingen programma's	2.628	3.061	2.993	2.918
nieuwe totalen	-323	422	425	709

(bedragen x € 1.000)

Het totaaloverzicht van de ontwikkelingen op hoofdlijnen:

	2018	2019	2020	2021
Saldo inclusief autonome ontwikkelingen	-2.951	-2.639	-2.568	-2.208
Bezuinigingen bestaand beleid	940	1.365	1.396	1.396
Nieuw beleid	-6.045	196	92	46
Aanvullende dekkingsvoorstellen (reserves)	7.733	1.500	1.505	1.476
Nieuw saldo	-323	422	425	709

(bedragen x € 1.000)

Bovenstaand overzicht wijkt enigszins af van de sheets die op 4 en 7 september zijn gepresenteerd aan de raad. Dit hangt samen met het feit dat in de begrotingscijfers reeds rekening wordt gehouden met sommige ontwikkelingen als 'autonoom'. In de presentatie aan de raad waren deze opgenomen als 'nieuw beleid'. Een voorbeeld hierbij is de uitbreiding van medewerkers bij het Sociaal Domein. Die zijn in de begroting meegenomen als een autonome ontwikkeling.

Toelichting op het nieuwe beleid per programma is opgenomen in de bijlage 'Nieuw beleid en meerjarig sluitende begroting 2018-2021' die onderdeel uitmaakt van dit raadsvoorstel.

Communicatie

De begroting 2018 is voor een ieder beschikbaar via de website van de gemeente Den Helder.

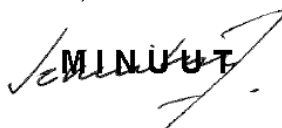
Realisatie

Na de besluitvorming worden de effecten verwerkt in de programmabegroting 2018-2021.

Den Helder, 19 september 2017.

Burgemeester en Wethouders van Den Helder,

burgemeester
Koen Schuiling

MINUUT

secretaris
Robert Reus

MINUUT

Bijlage Nieuw beleid en meerjarig sluitende begroting 2018-2021

In de begroting 2018 zijn de autonome ontwikkelingen en de technische uitgangspunten verwerkt. Het nieuw beleid en de dekkingsvoorstellen per programma zijn in dit hoofdstuk uitgewerkt.

Programma 1 – Bestuur en ondersteuning

Programma 1

Bestuur en ondersteuning

	2018	2019	2020	2021
Bezuinigingen bestaand beleid	30	30	30	30
Nieuw beleid	-308	1.147	1.162	1.265
Aanvullende dekkingsvoorstellen (reserves)	1.500			
Naar programma gebiedsgericht werken				
Totaal mutaties	1.222	1.177	1.192	1.295

Bezuinigingen bestaand beleid

Een lagere toerekening van overhead van Cocensus, op basis van een opgave van deze gemeenschappelijke regeling, zorgt voor een bezuiniging van € 30.000.

Nieuw beleid

Het college heeft besloten de afvalstoffenheffing vanaf 2018 kostendekkend te laten zijn voor de kosten die wij als gemeente Den Helder op het gebied van afvalinzameling en –verwerking c.a. maken. De laatste jaren was dit tarief voor zo'n 96/97% kostendekkend. Aspecten die de laatste jaren kostenverhogend werken zijn o.a.:

- Toename van de verwerkingskosten van afval (m.n. de rijksbelasting op verbranding per ton);
- De verschuiving van meerpersoonshuishoudens naar eenpersoons (lagere afvalstoffenheffing);
- Een toename van het aantal kwijtscheldingen;
- Kosten Cocensus (overhead); en
- Een correctie op het aantal woonhuisaansluitingen in Den Helder.

Bij nieuw beleid is rekening gehouden met het verhogen van de opbrengst van de afvalstoffenheffing om het tekort weg te werken voor € 568.000 in 2018 (en een vergelijkbaar bedrag in latere jaren). Hier tegenover staat dat de rioolheffing wordt verlaagd op basis van het nieuwe rioleringsplan. De aangepaste heffingen worden op de desbetreffende producten aangepast.

Een scherpere benadering van de uitkering uit het gemeentefonds voor de zogeheten behoeftzaamheidsreserve levert een voordeel van circa € 600.000 oplopend tot € 770.000 in 2021 op.

De pilot gratis parkeren levert een nadeel van € 400.000 op in 2018. Een eventuele herziening van het beleid vindt plaats na de geplande evaluatie van het gratis parkeren centrum in het eerste halfjaar 2018. In het najaar 2018 wordt nieuw parkeerbeleid vastgesteld. Daarom is nu geen rekening gehouden met parkeerinkomsten voor 2018. Dit nadeel wordt bekostigd uit de algemene reserve.

De vernieuwingen in de huisvesting zorgen ervoor dat versneld wordt gewerkt aan de digitalisering. Daarnaast is ontwikkeling van het personeel noodzakelijk. Uiteindelijk moet een besparing op de bedrijfsvoeringskosten van € 600.000 worden gerealiseerd. Het voorstel is een frictiekostenfonds te vormen van € 1.100.000 dat wordt gevormd uit de algemene reserve om deze besparingen te kunnen bewerkstelligen.

Programma 2 – Openbare ruimte

Programma 2 Openbare ruimte

	2018	2019	2020	2021
Bezuinigingen bestaand beleid	0	0	0	0
Nieuw beleid	-810	-860	-960	-1.056
Aanvullende dekkingsvoorstellen (reserves)	50	82	165	245
Naar programma gebiedsgericht werken	729	777	824	863
Totaal mutaties	-31	-1	29	52

Bezuinigingen bestaand beleid

Nieuw beleid

Het beleidskader Openbare Ruimte in nieuw perspectief stelt de kaders voor het beheer, onderhoud en vervangingsonderhoud in de openbare ruimte. Belangrijke speerpunten zijn: Klimaatbestendig en duurzaam; Samenwerken aan de stad; Differentiatie maakt 't verschil; Uitnodigend en bruikbaar; Groenwaarden en groenwaardering. In de periode 2016-2026 worden op basis van dit kader keuzes gemaakt voor gemiddeld drie gebieden per jaar die met een gebiedsgerichte aanpak – integraal en samen met bewoners - worden opgepakt. Voor 2018 zijn dit Schooten NW, een deel van Kruiszwijn en de Visbuurt.

Voor Nieuw Perspectief is rekening gehouden met investeringen in de komende jaren:

- Niet gebiedsgericht: € 610.000 per jaar;
- Veilig en duurzaam: € 1.280.000 per jaar, waarvan € 400.000 voor de renovatie/aanpassing riool;
- Achterstallig onderhoud: € 720.000 per jaar.

Daarnaast wordt rekening gehouden met hogere structurele onderhoudsuitgaven van € 810.000 per jaar, jaarlijks aflopend met € 30.000.

Rekening wordt gehouden met de verkoop van de parkeergarage Koninckshoek; dit leidt tot een besparing van € 50.000 structureel.

De stichting Historische graven maakt zich al vele jaren sterk voor het behouden van historische graven en het oudste gedeelte van de begraafplaats, het zogenaamde deel GRAF. Er is in het verleden een inventarisatie uitgevoerd met aanbevelingen. Een aantal graven is toen gerestaureerd, maar het grootste deel niet. We stellen nu voor een fonds beschikbaar te stellen van € 50.000 om de resterende restauratie van graven ook uit te gaan voeren in samenwerking met de historische vereniging, gedekt uit de algemene reserve.

Naar programma gebiedsgericht werken

De budgetten voor (de kapitaallasten van) Nieuw Perspectief zijn onder Nieuw beleid opgenomen. Voor het onderdeel Veilig en Duurzaam worden de budgetten overgebracht naar programma Gebiedsgerichte aanpak. Deze kapitaallasten worden gezien het inhaalkarakter bekostigd uit een uitname van de Algemene reserve in 2018 voor € 130.000 oplopend tot € 386.000 in 2021.

Programma 5 – Sport, Cultuur en Recreatie

Programma 5 Sport, Cultuur en Recreatie

	2018	2019	2020	2021
Bezuinigingen bestaand beleid	0	0	0	0
Nieuw beleid	-755	0	0	-33
Aanvullende dekkingsvoorstellen (reserves)	755	0	0	0
Naar programma gebiedsgericht werken	0	0	0	0
Totaal mutaties	0	0	0	-33

Nieuw beleid

Voor 2018 betreft het nieuw beleid een reservering voor verschillende cofinancieringsverzoeken zoals voor de ontwikkeling van het schip de Bonaire, het project Hortus Overzee, het project aangenaam verblijf van Museumhaven, de volgende fase van Westoever en het bezoekerscentrum van De Nollen. Dekking vindt plaats uit de algemene reserve voor het zelfde bedrag.

Voor 2021 betreft het nieuwe beleid kosten voor het beheer en onderhoud van de strandslagen. De gemeente Den Helder heeft dit beheer en onderhoud per 1 september 2017 overgenomen van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK). HHNK heeft bij de overdracht een eenmalige financiële bijdrage gedaan die ervoor zorgt dat het beheer en onderhoud van de strandslagen de eerste vier jaar kan worden bekostigd. Daarna moet er geld worden vrijgemaakt door de gemeente zelf.

Programma 6 – Sociaal Domein

Programma 6 Sociaal Domein

	2018	2019	2020	2021
Bezuinigingen bestaand beleid	410	785	816	816
Nieuw beleid	3	-2	-2	-2
Aanvullende dekkingsvoorstellen (reserves)	478	695	695	695
Naar programma gebiedsgericht werken	450	450	450	405
Totaal mutaties	1.341	1.928	1.959	1.914

Bezuinigingen bestaand beleid

De gemeente ontvangt als onderdeel van de uitkering uit het gemeentefonds een uitkering voor (vooral) het verstrekken van hulp bij het huishouden. De werkelijke lasten op deze taak zijn de afgelopen jaren steeds € 900.000 tot € 1.000.000 lager geweest dan de uitkering van het Rijk, wat tot meevallers in de jaarrekening leidde. Deze besparing van € 900.000 is nu structureel ingeboekt als voordeel. Wel zijn vanaf 2017 de tarieven verhoogd en is een nieuw product geïntroduceerd. Dit gaat enige druk geven op deze bezuiniging. Er blijft wellicht minder over dan de jaren voor 2017; dit zal gevolgd worden.

Uit onderzoek naar de kosten voor bewindvoering blijken besparingen mogelijk zijn als de gemeente dit anders organiseert (zelf doen of via stichting uitvoeren). Besparingen zijn mogelijk voor € 25.000 in 2018 oplopend naar € 100.000 vanaf 2020.

Op het bovenwettelijk deel van de subsidieverstrekking is een bezuiniging opgenomen van 10 %. Dit betekent dat hier € 350.000 op moet worden bezuinigd. Een bezuiniging op subsidies vraagt om een zorgvuldig proces. De bezuiniging gaat daarom in per 2019 en bedraagt € 350.000 structureel vanaf 2019.

Op de kosten van bijstandsvertrekking stond een bezuinigingstaakstelling van € 515.000 oplopend tot € 534.000 in 2021. Opdracht is om de uitstroom naar werk te verhogen. Deze taakstelling wordt gehaald. Daar staat tegenover dat er meer instroom is, onder andere als gevolg van de verhoogde instroom van vergunninghouders. Het is daarom niet realistisch om de taakstelling ten gunste te laten komen van het begrotingsresultaat. Per saldo wordt geen geld vanuit het Rijk (BUIG-gelden) voor deze taak overgehouden en is de taakstelling geschrapt.

Nieuw beleid

Het sociaal domein is in beweging. De nieuwe taken vanuit de drie decentralisaties zijn in 2015 opgestart. Na twee jaar is uitgebreid en zorgvuldig onderzocht wat nodig is om vanaf 2017 de taken kwalitatief goed uit te blijven voeren. Daarnaast is ook inzichtelijk gemaakt wat op bestaande taken nodig is. Er is onder andere gekeken hoeveel vergelijkbare gemeenten qua uitvoering besteden (benchmark). Het blijkt dat naast de uitbreiding per 1 januari aanvullend 20 FTE extra nodig zijn in het sociaal domein. Deze zijn reeds verwerkt in de cijfers van de autonome ontwikkeling. Voor een bedrag van € 744.000 van de hiermee samenhangende salariskosten vindt dekking plaats uit de inzet van de decentralisatiemiddelen; deze zijn structureel als dekkingsmiddel onder het nieuw beleid opgenomen. Daardoor lijkt het nieuw beleid kleiner dan het in werkelijkheid is.

Bij de vaststelling van de nota armoedebeleid is besloten voor 2017 en 2018 een aantal budgetten te verhogen. In deze begroting zijn deze budgetten incidenteel ook tot en met 2021 opgenomen, in totaal € 681.000 per jaar. De budgetten worden voor wat betreft de extra inzet op preventie incidenteel gedekt uit de reserve sociaal domein voor een bedrag van € 110.000 oplopend tot € 150.000. Dit betekent dat wanneer voortzetting van dit beleid wordt gewenst, vanaf 2020 nog naar structurele dekking moet worden gezocht. De begrote lasten voor generieke maatregelen ter grootte van € 531.000 over 2018 tot en met 2021 worden uit het begrotingssaldo bekostigd.

In de nota armoedebeleid is ook rekening gehouden met een aantal andere budgetten:

- Participatie kinderen: hiervoor worden extra middelen van het Rijk ontvangen (in de uitkering gemeentefonds); deze zijn volledig voor dit doel verwerkt onder de autonome ontwikkelingen;
- Participatie volwassenen: In de nota armoedebeleid is hiervoor een bedrag van € 335.000 en €10.000 opgenomen. Ook deze zijn reeds onder de autonome ontwikkelingen opgenomen; dekking vindt plaats uit de integratie-uitkering.

Het totale bedrag beschikbaar in de begroting en door inzet van nieuw beleid voor armoedebeleid is dus samenvattend:

Onderdeel	Bedrag in €	Dekking uit
Hoger gebruik bestaande tegemoetkomingen	531.000	Algemene middelen
Preventie en vroegsignalering, (gaat naar gebiedsgericht werken)	110.000	Reserve SD
Participatie kinderen	368.000	Specifieke middelen in gemeentefonds
Participatie volwassenen	345.000	Integratie-uitkering
Totaal	1.354.000	

Aanvullende dekking

Uit de reserve Sociaal Domein wordt de dekking verantwoord voor de bestedingen die hier tegenover staan, o.a. het onderdeel preventie van € 110.000 oplopend tot € 150.000 van de armoedenota. Dit past om de reserve Sociaal Domein in te zetten op een manier waarbij aan de voorkant wordt geïnvesteerd op preventie met het doel om later te kunnen oogsten. Zowel in kwalitatief als in financieel opzicht. Voor het financiële deel gaat het om de kruisende lijnen die voorkomen moeten worden.

Naar programma gebiedsgericht werken

Delen van het programma sociaal domein gaan naar het programma gebiedsgericht werken.

Het gaat om budgetten voor sociale innovatie en sociaal cultureel werk.

Een nadere beschouwing over de totale ontwikkeling van het Sociaal Domein is aan het einde opgenomen.

Programma 7 – Volksgezondheid en Milieu

Programma 7

Volksgezondheid en Milieu

	2018	2019	2020	2021
Bezuinigingen bestaand beleid	0	50	50	50
Nieuw beleid	-25	-45	-65	-85
Aanvullende dekkingsvoorstellen (reserves)	0	0	0	0
Naar programma gebiedsgericht werken	0	0	0	0
Totaal mutaties	-25	5	-15	-35

Bezuinigingen bestaand beleid

De verwachte besparingen op de energielasten zijn opgenomen als bezuiniging.

Nieuw beleid

In het kader van 'Hoofdlijnen van aanpak voor een duurzaam en klimaatbestendig Den Helder (2015)' wordt ingezet op de verduurzaming op diverse terreinen. De lasten die zijn opgenomen onder nieuw beleid betreffen de kapitaallasten van de investeringen (€ 400.000 gedurende drie jaar).

Programma 8 – Ruimte en Stedelijke vernieuwing

Programma 8

Ruimte en Stedelijke vernieuwing

	2018	2019	2020	2021
Bezuinigingen bestaand beleid	500	500	500	500
Nieuw beleid	-4.150	-44	-43	-43
Aanvullende dekkingsvoorstellen (reserves)	4.150	0	0	0
Naar programma gebiedsgericht werken	0	0	0	0
Totaal mutaties	500	456	457	457

Bezuinigingen bestaand beleid

De besparingen die zijn opgenomen onder bestaand beleid betreffen de baten die worden verwacht op de grondexploitatie. Op de exploitatie van Alexanderhof is in 2014 een fors verwacht verlies opgenomen (ruim € 14.000.000). Er wordt rekening mee gehouden dat door de lopende verkopen een deel van dat verlies goedge maakt kan worden en vrijvalt in de exploitatie. De opgenomen bedragen worden als haalbaar beschouwd. Verder wordt rekening gehouden met iets hogere huurinkomsten uit woonwagens en lagere inkomsten uit erfpacht; per saldo nihil.

Nieuw beleid

Er zijn (zoals in de raad geschetst) mooie en belangrijke stappen gezet. Maar het werk is nog niet klaar. Nog niet alle lopende projecten, welke onderdeel zijn van de uitgestippelde koers in 2008, uit de exploitatie van Zeestad CV/BV, zijn op 1 januari 2019 gerealiseerd (het Uitwerkingsplan Stadshart loopt tot en met 2024). Van deze projecten zijn het afronden van het compacte winkelhart door realisatie van de halter Bellevue én het verhogen van de kwaliteit en diversiteit van de horeca door realisatie van het horecawartier op Willemsoord sleutelprojecten in de vernieuwing van het stadshart.

Onder nieuw beleid zijn de kapitaallasten opgenomen voor het verder invullen van het stadspark bij het Bernardplein (een investering van € 4.150.000), de kapitaallasten van het herinrichten van de Polderweg tot 30 km gebied (een investering voor de gemeente van per saldo € 408.000) en het herinrichten van de Koningstraat/Koningsplein voor het deel van de investering dat ten laste van de gemeente komt (een investering van per saldo € 100.000).

Programma 9 – Gebiedsgerichte aanpak

Programma 9

Gebiedsgerichte aanpak

	2018	2019	2020	2021
Bezuinigingen bestaand beleid	0	0	0	0
Nieuw beleid	0	0	0	0
Aanvullende dekkingsvoorstellen (reserves)	800	723	645	536
Naar programma gebiedsgericht werken	-1.179	-1.227	-1.274	-1.268
Totaal mutaties	-379	-504	-629	-732

Op dit programma zijn de activiteiten opgenomen die vallen onder de gebiedsgerichte aanpak. Deze zijn overgebracht van andere programma's.

Overheveling vanuit andere programma's

Het betreft hier o.a. een uitbreiding van het aantal BOA's. Deze extra menskracht biedt de ruimte om BOA's in te zetten in gebiedsgebonden vraagstukken en zo te werken aan de verbetering van de veiligheid.

Nieuw perspectief: De kapitaallasten van de investering van Veilig en Duurzaam (beleidskader Nieuw perspectief openbare ruimte) zijn hier opgenomen. Voor de groei van de kosten van Nieuw Perspectief is rekening gehouden met een bijdrage uit de Algemene reserve van € 500.000 in 2018, aflopend met € 125.000 per jaar om de extra kosten van het Nieuw Perspectief te bekostigen.

Een deel van de vorig jaar beschikbaar gestelde middelen voor sociale innovatie en preventie wordt ingezet voor de ontwikkeling van gebiedsgericht werken en bekostigd uit de reserve Sociaal Domein (€ 300.000) voor de komende jaren. Ook de middelen voor het opbouwwerk (sociaal cultureel werk) worden in dit programma gepositioneerd.

Verder zijn budgetten overgebracht als: Woonconvenant (€ 500.000), subsidies bewonersorganisaties (€ 47.000), en nog enige kleinere budgetten.

Wijzigingen als gevolg van autonome ontwikkelingen:

De belangrijkste ontwikkelingen bij de autonome budgetontwikkelingen treffen de prijs- en loonontwikkeling met een jaarlijks bedrag van € 2,9 miljoen negatief. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de loon- en prijsstijging. Maar ook door de uitbreiding bij het Sociaal Domein. Vanuit het nieuw beleid volgt nog een dekking van € 644.000 ten behoeve van de uitbreiding van het Sociaal Domein.

De correcties op de integratie uitkering 3D's/BUIG. De correctie integratie-uitkering is een gevolg van het raadsbesluit bij de vaststelling van de jaarrekening 2015, dat bepaalde dat alle gelden die ontvangen worden voor Sociaal Domein inzake de 3D's en de BUIG ook gereserveerd blijven voor het Sociaal Domein, om

daarmee mogelijke tekorten op te vangen en de noodzakelijke transitie te bekostigen. De correctie start in 2018 met een negatief bedrag van € 3,5 miljoen en loopt af naar 2021 met een bedrag van € 1,8 miljoen. De meicirculaire 2017 laat een verhoging van de algemene uitkering zien die varieert tussen de € 3,5 en € 4 miljoen positief over de jaren 2018-2021.

Ontwikkeling Algemene reserve en Reserve Strategische Visie

Alle (investerings)voorstellen en autonome ontwikkelingen betekenen voor de Algemene Reserve en Reserve Strategische Visie dat we in de periode 2018-2021 een bedrag van € 8,8 miljoen vanuit de reserves inzetten. Voor het begrotingsjaar 2018 is dit een bedrag van € 6,8 miljoen, met name voor het investeren in het centrum.

Totaalbeeld sociaal domein en de kruisende lijnen

Inleiding

In de programmabegroting 2018 vindt u op diverse plekken informatie over het sociaal domein. Het grootste gedeelte hiervan valt onder programma 6: sociaal domein. Maar ook onderdelen van het gemeentefonds (programma 1) en de ontwikkeling van de reserve sociaal domein horen hierbij.

In deze paragraaf geven wij u inzicht in het sociaal domein als totaal en schetsen wij de (financiële) problematiek waar het sociaal domein mee te maken heeft.

De verschillende onderdelen binnen het programma sociaal domein

Het sociaal domein voert veel taken uit, welke uit verschillende bronnen worden gefinancierd. In de tabel hieronder is te zien welke taken dit zijn en waar deze uit worden gedekt.

Taken	MINISTERIES	GEMEENTEFONDS				Totaal
	Specifieke uitkeringen	Integratie-uitkering Sociaal Domein	Integratie-uitkering WMO	Decentralisatie-uitkering	Algemene uitkering	
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken (taakveld 43)	1.386	-	-	93	2.235	3.714
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie (taakveld 53)	-	-	-	-	179	179
Samenkracht en burgerparticipatie (taakveld 61)	-	702	59	408	2.301	3.470
Wijkteams (taakveld 62)	-	35	267	-	1.042	1.344
Inkomensregelingen (taakveld 63)	25.521	1.304	-	321	6.790	33.936
Begeleide participatie (taakveld 64)	-	6.561	-	-	73	6.634
Arbeidsparticipatie (taakveld 65)	-	2.589	-	-	698	3.287
Maatwerkvoorzieningen (WMO. Taakveld 66)	-	-	545	-	1.285	1.830
Maatwerkdienstverlening (taakveld 67)	-	9.455	3.914	-	2.339	15.708
Geëscaleerde zorg (taakveld 68)	-	18.989	-	2.769	1.476	23.234
Volksgezondheid (taakveld 71)	-	-	-	64	2.005	2.069
Administratieve correctie ivm formatie-uitbreiding	-	3.730	-	-	-3.730	-
Totaal Sociaal Domein	26.907	43.365	4.785	3.655	16.693	95.405
	-	-	-	-	-	-
Gemeentefonds (en specifieke uitkering)	25.297	43.898	5.375	3.891	22.067	100.528

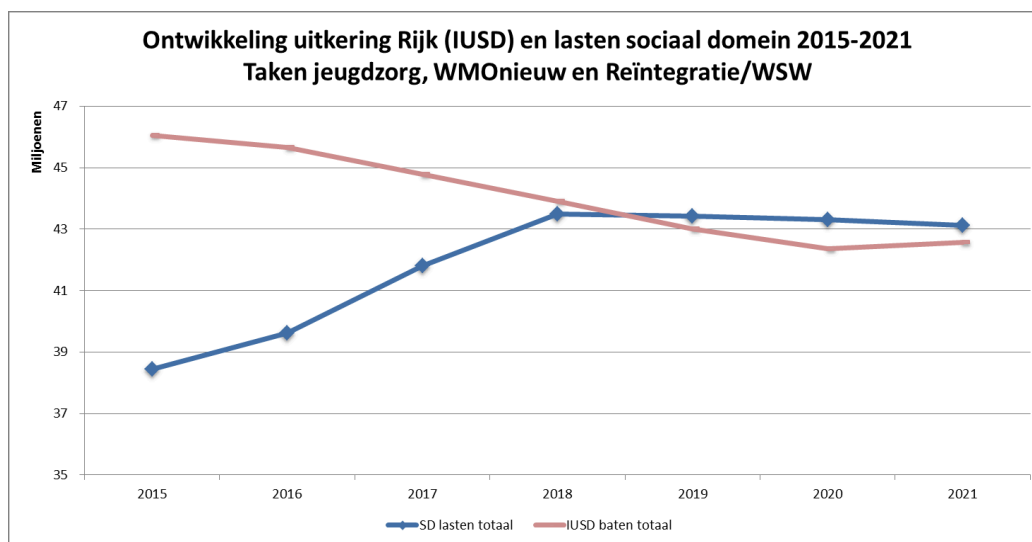
Financiële opgave sociaal domein

De opgave op financieel gebied zit in de nieuwe taken (kolom integratie-uitkering sociaal domein). De raad heeft hierbij immers als kader meegegeven dat deze binnen de (dalende) Rijksgelden moeten worden uitgevoerd.

Voor deze nieuwe taken is sprake van wat wij noemen de kruisende lijnen: de inkomsten zijn op termijn lager dan de uitgaven. Daarbij komt dat de lijn van stijgende uitgaven afgevlakt moet worden. Dit lukt alleen met innovatie (ontwikkeling nieuwe producten) en transformatie (anders werken). Innoveren en transformeren kost extra geld. Hiervoor is de reserve sociaal domein ingesteld.

In de onderstaande grafiek zijn de kruisende lijnen zichtbaar. Na 2018 ontstaan tekorten, waarbij twee scenario's denkbaar zijn. In het geval dat de uitgaven (blauwe lijn) zich na 2018 stabiliseren, zal het tekort oplopen tot € 2,8 miljoen. Deze tekorten worden opgevangen door de Reserve sociaal domein, waardoor directe bezuinigingen op zorgtaken niet nodig zijn. Er is sprake van een zachte landing.

Een tweede scenario is dat de zorguitgaven jaarlijks stijgen met 1%. In dat geval lopen de tekorten op naar € 6,2 miljoen. In deze situatie zal een groter beroep moeten worden gedaan op de reserve sociaal domein.

Ontwikkeling van de reserve sociaal domein

De reserve sociaal domein kon worden gevormd doordat bij de overgang van de nieuwe taken naar de gemeente financieel gezien sprake van een onderbesteding. In 2015 is de onderbesteding op de nieuwe taken volledig gedoteerd aan de reserve. De onderbesteding in 2016 is door de ingestelde maximering (10% van de totale lasten binnen het programma sociaal domein) gedeeltelijk toegevoegd aan de reserve sociaal domein. Het restant van de financiële onderbesteding 2016 is toegevoegd aan de Reserve strategische visie

De prognose voor het verloop van de reserve is als volgt:

Omvang reserve 31-12-2017 (in €*1.000)	10.200
Sociale innovatie	-/- 1.170
Organisatie- en inrichtingsplan 2.0	-/- 750
het preventiebudget uit de nota armoedebeleid	-/- 560
Het risico op tekorten in de uitvoering van de decentralisaties. Inzetten van de reserve maakt een zachte landing mogelijk. Er hoeft niet direct te worden bezuinigd op zorgtaken. In het eerste scenario (de stijgende lijn van zorguitgaven ombuigen naar gelijkblijvende zorguitgaven vanaf 2019) is € 2,8 miljoen nodig.	-/- 2.800 of
In het tweede scenario (de stijgende lijn van zorguitgaven ombuigen naar maximaal 1 % stijging van de zorglasten vanaf 2019) is € 6,2 miljoen nodig.	-/- 6.200
Saldo 31-12-2021 (scenario 1)	4.880
Saldo 31-12-2021 (scenario 2)	1.480

De reserve is ook bedoeld om het risico op het verstrekken van bijstand op te vangen. Indien we meer uitgeven dan we van het Rijk ontvangen hebben we een eigen risico. Bij een tekort moet de reserve sociaal domein worden aangesproken.